

Improvisasjon - effektivt og lekent

Improvisasjon er vårt mest effektive læringsverktøy og henter fram den barnlige lekenheten både hos voksne og barn, skriver Petter Frost Fadnes.

Petter Frost Fadnes gir her et "crash course" i improvisasjon som læringsverktøy. La deg inspirere til å improvisere med koret. Det kan åpne ører og gi både sangere og dirigent musikalsk frihet, vågemot og trygghet.

Improvisasjon passer for alle nivå

Improvisasjon som utøvende teknikk kan fungere på ethvert nivå. Det er i grunnen ingen forskjell på å lære barn eller symfonikere å improvisere. Med improvisasjon kan man raskt tilpasse seg barnas nivå og interesser. Det gjør det til vårt mest effektive læreverktøy.

Enkelt forklart, kan man si det slik at musikalsk improvisasjon baserer seg på det å gå fra stillhet til lyd i en utøvende situasjon. Det er som et nakent rom som skal fylles av en musikalsk ide eller tanke.

Første utfordring --- tørre å lage lyd

Den første utfordringen er å få folk til å tørre og begynne på noe (en musikalsk ide) som kan fungere i en musikalsk sammenheng. Her gjelder det å oppmuntre til at det er lov å prøve seg og at det ikke finnes noen fasitløsning.

Selv om yngre barn nok ikke har særlige sperrer på det å lage lyd (snarere tvert i mot), vil det fortsatt være en utfordring å gi den improviserte leken en slags struktur og musikalsk sammenheng. Gjennom leken må en rett og slett finne balansen mellom det frie og løse og visse musikalske rammer og strukturer. Hvis ikke, skli det fort ut (fra ingen lyd til mye lyd...).

Vi gjør hele tiden valg

Uten nokså klare valg blir improvisasjonene fort til en udefinert suppe av lyd, så det er viktig at man jobber litt med dette med å velge. De fleste nybegynnere blir ofte overveldet av musikalske muligheter. Det er derfor viktig å trene seg opp i å ta bevisste estetiske valg: "jeg velger å spille denne rytmen fordi jeg vil!".

Min erfaring er lurt å ha visse (løse) spilleregler som kan hjelpe med å få struktur på improvisasjonen. Man kan for eksempel begynne med en enkel melodi eller rytme som man improviserer over. Man kan også jobbe med en historie, hvor man kan ha forskjellige rollefigurer som blir illustrert musikalsk. Man kan bruke bilder (f.eks. fra avisen), abstrakt kunst, eller, om en er litt modig, velge å sette musikk til en stumfilm (Chaplin, Keaton etc.). Man kan også få sangerne til å skape en spesiell atmosfære som regnvær eller skogslyder. Man kan også få barna til å "tegne et partitur" som man så "framfører".

Skap dynamikk

En stor utfordring (spesielt blant de yngste) er å oppmuntre til en viss dynamikk, pauser og stillhet. Om man deler opp gruppen og har en "dirigent", kan barna gjøre spørsmål og svar, "berg-- og dalbane" dynamikk, terrasse dynamikk (mye lyd/ingen lyd)

Kontraster er et essensielt verktøy for de fleste improvisatorer og komponister. Det er flott å oppfordre til gjensidig lytting, men ikke føl det som et mål at alle gjør det samme, da blir det fort litt kjedelig (som en samtale/diskusjon hvor alle er enige...).

Prøv å tilrettelegge for en atmosfære og en struktur hvor det er plass til både det eksperimentelle (støy, bråk, lyd etc.) og det konvensjonelle (melodi, rytme etc.).

Bli gjerne enige om en begynnelse og en slutt før dere begynner å synge. Dette setter ofte en fin ramme rundt musikken: man vet hvor man kommer fra og hvor man skal.

Artikkelen er skrevet av Petter Frost Fadnes. Han har turnert barneskoler med forestillingen "Bråkebøtta" og har doktorgrad i utøvende improvisasjon. Artikkelen sto første gang i "Ride Ranke -- Musikk fra livets begynnelse".